

Міністерство культури України
Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав»

III МІЖНАРОДНА НАУКОВА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ
«МУЗЕЙ ЯК ЦЕНТР РОЗВИТКУ
КУЛЬТУРИ І НАУКИ»

МАТЕРІАЛИ
КОНФЕРЕНЦІЇ
30 жовтня 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНИЙ
ЗАПОВІДНИК «ПЕРЕЯСЛАВ»

**МУЗЕЙ ЯК ЦЕНТР РОЗВИТКУ
КУЛЬТУРИ І НАУКИ**

Матеріали
III Міжнародної наукової інтернет-конференції
30 жовтня 2025 року

Переяслав, 2025

Музей як центр розвитку культури і науки [Текст] : [Матер. III Міжнар. наук. інтернет-конф. (Переяслав, 30 жовтня 2025 р.)] / НІЕЗ «Переяслав», Меморіальний музей академіка В. Г. Заболотного. – Переяслав, 2025. – 78 с.

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»
(протокол № 7 від 01.11.2024 р.)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Марина Навальна, докторка філологічних наук, професорка, заступниця генерального директора Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» з науково-методичної роботи;

Ігор Гайдаєнко, кандидат історичних наук, учений секретар Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»;

Андрій Кузьменко, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, завідувач науково-дослідного відділу «Меморіальний музей академіка В. Г. Заболотного» Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»;

Сергій Кикоть, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник науково-дослідного відділу «Меморіальний музей академіка В. Г. Заболотного» Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» (відповідальний за випуск).

До збірника увійшли матеріали III Міжнародної наукової інтернет-конференції «Музей як центр розвитку культури і науки», яка проходила 30 жовтня 2025 року на базі науково-дослідного відділу «Меморіальний музей академіка В. Г. Заболотного» Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав».

Матеріали вміщують наукові розвідки дослідників, у яких проаналізовані інтеграція цифрових технологій у музейну діяльність, креативні індустрії в музейній галузі, інновації у музейній роботі, особливості діяльності музейних закладів в умовах військового стану в Україні, окремі регіональні етнографічні студії тощо.

Для музейних працівників, краєзнавців, істориків.

УДК 94:355.4:378:008(477)

Сергій Виткалов,
доктор культурології, професор,
професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства
Рівненського державного гуманітарного університету
Володимир Виткалов,
кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства
Рівненського державного гуманітарного університету

УСТАНОВИ КУЛЬТУРИ І ОСВІТИ РЕГІОНУ У ЧАС ВІЙНИ: З ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Розглянуто вплив війни на трансформацію та організаційно-культурну діяльність й актуалізацію питань патріотизму та національної ідентичності в суспільстві. На прикладі кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства РДГУ проаналізовано переформатування освітнього процесу з акцентом на посилення регіонального компонента у навчальних планах. Окреслено роль навчальної практики у формуванні професійних компетентностей здобувачів в/о через безпосередню взаємодію з мережею закладів культури, мистецтва.

Ключові слова: кафедра, патріотизм, ідентичність, РДГУ, навчальний процес.

The impact of the war on the transformation and organizational and cultural activities and the actualization of issues of patriotism and national identity in society is considered. Using the example of the Department of Event Industries, Culturology and Museology of the RDGU, the reformatting of the educational process with an emphasis on strengthening the regional component in the curricula is analyzed. The role of educational practice in the formation of professional competencies of applicants for higher education through direct interaction with a network of cultural and art institutions is outlined.

Keywords: department, patriotism, identity, RDGU, educational process.

Війна докорінно змінила систему організаційно-культурної діяльності не лише в її регіонах, але й країні, поставивши на порядок денний питання, які через відповідну систему організації духовного життя в попередній системі керівництва країною почали відходити на інший план. Йдеться, зокрема, про патріотизм, низку ідентифікаційних ознак, серед яких ставлення до держави, нації, мови, культурної спадщини тощо.

У цьому зв'язку переформатовує власну діяльність і мережа освітніх закладів усіх її рівнів, адже саме освіта у зламну добу й має активізувати увагу до названих вище сегментів. Спробуємо продемонструвати це на прикладі лише однієї структури Рівненського державного гуманітарного університету – її кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, науково-педагогічний склад якої спрямовує власні зусилля на вирішення вище наведеного.

Серед цих напрямів – перегляд навчальних планів і освітньо-професійних програм, в основу змісту яких вноситься активна регіональна складова, позаяк саме це й акцентує увагу молоді на малій батьківщині, поглиблює ставлення до локальних аспектів життєдіяльності соціуму: родині, оригінальних сегментах, які складають тактико-технічну характеристику будь-якої локації: культурній спадщині, її носіях (митцях, організаторах духовного простору, зокрема й краєзнавцях), художніх колективах та їх репертуарі, історико-культурній складовій буття тощо.

На це спрямовується й навчальна (ознайомча) практика [3], що розпочинається вже на другому курсі, під час організації і проведення якої майбутні фахівці упродовж двох тижнів під керівництвом одного з авторів цього матеріалу відвідують мережу наявних установ культури, мистецтва, бізнесу міста, епізодично виїжджаючи до інших локацій області чи інших міст регіону на найбільш помітні заходи, що організовуються у час проходження практики здобувачами вищої освіти. Така система організації освітнього простору виконує й важливе профорієнтаційне значення, позаяк під профорієнтацією розуміється не лише група інформаційних заходів, спрямованих на залучення абітурієнта (можливого здобувача освіти) до навчального закладу, але й має на меті набагато глибше завдання – сформувати у нього чітке бачення майбутнього місця працевлаштування, специфіки організації там різних форм діяльності, проблем і тенденції в подальшому русі конкретної організаційної структури тощо. А багаторічна співпраця науково-педагогічних працівників кафедри з фахівцями установ культури і мистецтв, частина з яких є випускниками кафедри, має обопільний результат, оскільки надає розгорнуту інформацію і одній стороні – кафедрі – про стан і проблеми функціонування галузі, специфіку її професійної діяльності у суттєво змінених обставинах, і іншій – фахівцям установ культури, які реально бачать можливих фахівців і в їхніх структурах. Тоді як для студентської молоді це має чи не найкращий варіант знайомства з можливою професією і стає доброю нагодою знайти себе у системі цих відносин. Тому, й до прикладу, 15 фахівців лише у КЗ «Рівненський обласний краєзнавчий музей» обласної ради є випускниками кафедри. Підтвердженням цьому є й управлінський склад місцевих (районних,

міських чи обласних) управлінь культури та туризму, академічних театрів, обласної філармонії, клубів та бібліотек тощо. Тотожні тенденції можна простежити й на прикладі педагогічного складу Дубенського коледжу культури та мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету чи інших подібних закладів регіону.

Важливого значення набуває й туристично-екскурсійна діяльність переважно Західною Україною [1], зважаючи на стан війни, оскільки ознайомлення з культурним потенціалом (мережею національних історико-меморіальних чи історико-етнографічних (культурних) заповідників, музейною мережею та її фондами, регіональною кухнею, костюмом, святково-обрядовим комплексом чи традиційно-побутовою практикою загалом), змінює уявлення молоді про значення конкретної локації й у системі духовної практики країни. І такі форми проводяться колективом науково-педагогічних працівників 4 рази на рік, змінюючи також уявлення студентської молоді про культурний потенціал регіону, його фахівців, проблеми та тенденції тощо. Сформований за чимало років організаційний досвід таких поїздок якісно позиціонує й кафедру в системі релаксаційної діяльності, а відтак – до подібних екскурсій долучаються не лише, власне, здобувачі вищої освіти кафедри, але й науково-педагогічні працівники та здобувачі цієї освіти інших факультетів, керівники галузі, колишні випускники-стейкхолдери кафедри тощо. Подібна система організації відпочинку має на меті не лише пасивне проведення вільного часу «на природі», але й активне обговорення низки освітньо-професійних програм, окремих видів занять, виявлення нагальних проблем функціонування галузі чи країни тощо в неформальних умовах. А спільно проведені триденні «вечірки» у готелях, SPA-комплексах чи фестивалях дають можливість усунути безліч штучних бар'єрів, які уповільнюють сприйняття матеріалу під час проведення занять, надають можливість краще зрозуміти сутність освітнього процесу та простору. Тож останнім часом до таких поїздок долучаються й представники різних структур й інших міст, що помітно розширює реноме кафедри та й університету загалом. Допомогає така форма й у налагодженні нової форми комунікації між закладами вищої освіти і установами культури та мистецтв.

Вирішальне значення у системі формування фахівця має й прагматизація освітнього процесу на кафедрі. Тому, як уже зазначалося вище, окремі дисципліни спрямовуються до локального вивчення проблем галузі. І в цьому плані науково-дослідна діяльність є надзвичайно важливою складовою [1]. Адже здобуті пошукові навички допомагають майбутнім фахівцям якісніше готуватися не лише до практичних занять, але й готувати оригінальні дослідження, активно публікуючи власні результати. До прикладу, лише

упродовж 9 місяців поточного року понад 20 здобувачів вищої освіти кафедри, керівниками яких є автори запропонованого матеріалу, взяли участь у 19 міжнародних та всеукраїнських симпозиумах, круглих столах, конференціях, виступаючи переважно на пленарних засіданнях, стимулюючи й інші ЗВО України тотожним чином організовувати власний освітній простір. Принагідно відзначимо, що щорічні листопадові наукові зібрання (XXI міжнародна науково-практична конференція, запланована на 20-21 листопада 2025 р.) також дають свій позитивний результат: минулорічний ювілейний захід зібрав представників 9 країн (364 учасники, з яких понад 80 докторів наук та понад 120 – кандидатів наук, 40 – представників іноземної спільноти) є доброю нагодою і для української студентської молоді взяти участь в обговоренні актуальних молодіжних проблем, довести власний погляд на те чи інше явище, а головне – позиціонувати себе в уже звичному для переважної більшості здобувачів вищої освіти середовищі [3].

Визначальним сегментом формування фахівця є, на думку авторів цього матеріалу, розширення міжкультурної комунікації всіх учасників освітнього (культурного) простору. Тож 23 угоди про співпрацю, укладених авторами цього матеріалу з мережею ЗВО України, тому реальне підтвердження. А все це дає добру нагоду і науково-педагогічним працівникам цих ЗВО постійно інформувати освітнє середовище гуманітарного університету про стан справ у колег. Тоді як представникам Рівненського державного гуманітарного університету бути, так би мовити, поінформованими про стан справ в освітній мережі України загалом.

Інакше кажучи, контакт і взаємодія – два чи не найважливіших сегменти у консолідації зусиль, спрямованих на зміну на краще ситуації і в освіті, і в Україні загалом. Такий підхід є важливим чинником і для формування нового фахівця, здатного працювати у помітно змінених обставинах.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Баласанян В. Культура і реформа децентралізації: що робити з клубними установами? (соціологія у ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення»). URL: <https://blog.liga.net/user/vbalasanian/article/35236>.

2. Безугла Л. С., Лазакович І. І. Креативні індустрії та креативна економіка: досвід України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-30>. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4095>.

3. Приватний архів кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства. За 2024 рік. *Приватний архів С. Виткалова*.

ЗМІСТ

Сергій Виткалов, Володимир Виткалов УСТАНОВИ КУЛЬТУРИ І ОСВІТИ РЕГІОНУ У ЧАС ВІЙНИ: З ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ	3
Максим Главацький БОНДАРСТВО ЯК ДЕРЕВООБРОБНЕ РЕМЕСЛО СЛОВІДСЬКОЇ УКРАЇНИ В ЕКСПОЗИЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ ТА ПОБУТУ УКРАЇНИ	7
Ольга Гудзій ФОНДОВА КОЛЕКЦІЯ ВИШИВАНOK РЖИЩІВСЬКОГО АРХЕОЛОГО-КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ЯК ДЖЕРЕЛО ІДЕНТИЧНОСТІ КРАЮ	14
Олександр Іщук ВИКЛИКИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРИ В РЕГІОНАЛЬНОМУ ТУРИЗМІ	24
Сергій Кикоть ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ МУЗЕЇВ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ	30
Сергій Козлинець КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК ОСНОВА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО БРЕНДУ РЕГІОНУ	34
Тамара Кондратенко, Наталія Кондратенко, Роман Прохвато ДО ПИТАННЯ АТРИБУЦІЇ ПЕРСЬКОЇ ЗБРОЇ З КОЛЕКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО	36
Андрій Кузьменко МУЗЕЙ У ВИМІРІ ОРГАНІЧНОЇ АРХІТЕКТУРИ ФРЕНКА ЛЛОЙДА РАЙТА	46
Каріна Мохначук КРЕАТИВНІ ІНДУСТРІЇ І КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА РЕГІОНУ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	49
Галина Онікієнко МЕДІАМУЗЕЙ: ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МУЗЕЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ	51
Іванна Самоїл СМАК ІСТОРІЇ У КЕЛИХУ: МУЗЕЙ ХМЕЛЯРСТВА ТА ПИВОВАРІННЯ ВАТ «РІВЕНЬ» (м. РІВНЕ)	55
Віра Сарнавська ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У МУЗЕЙНІЙ СФЕРІ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	60

Анна Таборовець РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБРЯДОВОГО ХЛІБА ПОЛІССЯ І ПОДІЛЛЯ	62
Світлана Чміленко КОМУНІКАЦІЯ В СУЧАСНОМУ МУЗЕЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	67
Катерина Шеліган МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЙОГО ІННОВАЦІЇ В МУЗЕЙНІЙ, БІБЛІОТЕЧНІЙ, КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВІЙ, ТЕАТРАЛЬНО- КОНЦЕРТНІЙ ТА ІНШИХ СФЕРАХ	73

Музей як центр розвитку культури і науки [Текст] : [Матер. III Міжнар. наук. інтернет-конф. (Переяслав, 30 жовтня 2025 р.)] / НІЕЗ «Переяслав», Меморіальний музей академіка В. Г. Заболотного. – Переяслав, 2025. – 78 с.

Враховуючи свободу наукової творчості редколегія приймає до друку публікації та статті тих авторів, думки яких не в усьому розділяє.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань, достовірність матеріалів несуть автори публікацій.

Передрук і відтворення опублікованих матеріалів будь-яким способом дозволяється тільки при посиланні на збірник матеріалів наукової конференції «Музей як центр розвитку культури і науки».

Редакційна колегія залишає за собою право редагувати і скорочувати текст.

Адреса оргкомітету:

вул. Т. Шевченка, 8, м. Переяслав,
Бориспільський р-н, Київська обл., Україна, 08400
E-mail: niez_conferences@ukr.net

Матеріали конференції розміщені на сайті

Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»
<https://www.niez.com.ua>

Коректори: А. В. Кузьменко, С. М. Кикоть
Комп'ютерна верстка: С. М. Кикоть
Дизайн обкладинки: І. В. Гайдаєнко

